

بررسی وضعیت نظام دانش و اطلاعات کشاورزی جهت دستیابی به اطلاعات جدید در میان

کشاورزان شهرستان فریدن

جمشید اقبالی^{۱*}، ابراهیم میخوش، حسن ساعد محکم

دانشجویان کارشناسی ارشد توسعه روستایی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران

چکیده

دانش کشاورزی در زمینه های مختلف به پیشرفت های بزرگی دست یافته است و هر لحظه نیز محققان به یافته های جدیدی دست پیدا می کنند؛ این یافته ها باید در یک شبکه مناسب به کشاورزان انتقال پیدا کنند. وجود یک سیستم قوی ترویجی برای این امر لازم می باشد. هدف از این پژوهش بررسی نظام دانش و اطلاعات در شهرستان فریدن و چگونگی دست یابی کشاورزان به اطلاعات جدید می باشد. این تحقیق از نوع تحقیقات کمی و پیمایشی باشد. و جامعه آماری کشاورزان شهرستان فریدن که نمونه گیری به صورت تصادفی صورت گرفت و از طریق فرمول کوکران حجم نمونه ۲۳۰ نفر بدست آمد. و تحلیل و دسته بندی اطلاعات از طریق SPSS 19 صورت گرفته است یافته های پژوهش حاکی از آن امر بود که در این شهرستان نظام دانش و اطلاعات کشاورزان بسیار ضعیف می باشد و کشاورزان به منابع اطلاعاتی کمی دسترسی دارند. اما اطلاعات را از طریق زیربندست می آورند؛ کشاورزان پیشرو و همسایه ۵۹٪، مروجان ۲۳٪، نشریات و مجلات ۸٪، تلویزیون ۷٪ و رادیو ۳٪. اما به طور کلی این شبکه ضعیف می باشد. بنابراین پیشنهاد می شود باید سیستم ترویجی مناسب در شهرستان ایجاد شود؛ همچنین ایجاد شبکه های ملی و استانی برای کشاورزان، چاپ و انتشار نشریات و روزنامه های محلی که در آن مسائل کشاورزی مرتبط و نیاز های اطلاعاتی کشاورزان بر طرف شود.

واژگان کلیدی: دست یابی، شهرستان فریدن، نظام دانش و اطلاعات

مقدمه

پیشرفت تکنولوژی و افزایش دانش انسان در رابطه با محیط خود باعث شده است تا انسان بتواند از منابع موجود استفاده بهتری کند در زمینه کشاورزی نیز همینگونه می باشد چرا که استفاده از اطلاعات و تکنولوژی به روز باعث شده می شود کارایی و بهره وری کشاورزان بالاتر رود. همچنین این فرایند توسعه پایدار را در پی خواهد داشت. البته باید به این نکته توجه داشت هر نوع تکنولوژی هر نوع تکنولوژی و دانشی باعث پایداری نمی گردد بلکه باید با شناخت و استفاده درست از دانش و تکنولوژی به پایداری برسیم. بنابراین کشاورزان باید در هر زمان به اطلاعات جدید دسترسی داشته باشند که این یکی از مأموریت های ترویج نیز می باشد. شناخت شبکه ها و راه های دسترسی به اطلاعات توسط کشاورزان بسیار مهم می باشد چرا که پیشرفت و استفاده از ظرفیت کامل کشاورزی از این دریک کشور طریق حاصل می شود. پس شناخت و تقویت این شبکه امری مهم و ضروری می باشد. به طور خلاصه نظام دانش و اطلاعات به این معنی است که: کشاورزان چگونه و از چه راه هایی اطلاعات کشاورزی را بدست می آورند. هر چند برای اولین بار به طور رسمی واژه نظام و دانش و اطلاعات به طور رسمی توسط افرادی چون nagel&roling مطرح شد اما واضح است که این نظام از قبل نیز وجود داشته است (ادیب و روستا ۱۳۹۱). در نظام کشاورزی سنتی ایران مانند بنه و صحرا

شبکه اطلاعاتی قوی بین سرسالارها و سربینه‌ها وجود داشت. اما با ازبین رفتن این نظام‌ها و خانوادگی شدن بهره برداری کشاورزی شبکه‌های اطلاعاتی ضعیف شده و گاهی ازبین رفته است. طبق تعریف فمی (اصول ترویج کشاورزی) «این نظام شامل، افراد، شبکه‌ها، نهادها و تعاملات و پیوندهایی است که فرایند مدیریت تولید، تحول، انتقال، ذخیره‌سازی، بازاریابی، تلفیق و نشر و استفاده از دانش و اطلاعات است و به صورت بالقوه باعث بهبود و هم افزایی، تناسب دانش و محیط و فناوری‌های مورد استفاده کشاورزی می‌شود»

نظام دانش و اطلاعات کشاورزی نظامی است که اجزای آن شامل مراکز و مجموعه‌های تولید، فرایند (پردازش)، انتقال و کاربرد اطلاعات و دانش کشاورزی بوده و این اجزاء در جهت افزایش محتوی دانش بخش کشاورزی و در نهایت با توسعه کشاورزی در تعامل و ارتباط هستند که در پیشرفت بخش کشاورزی، خرده نظام‌ها، ساز و کارها و عناصر فراوان دیگر، در این نظام دخیل‌اند. با بررسی وضعیت مذکور در کشورهای مختلف می‌توان دریافت توسعه کشاورزی رابطه معنی دار و علت و معلولی با توسعه یافتگی نظام مذکور دارد.

۱- مهم‌ترین کاربردهای فن‌آوری ارتباطی و اطلاعاتی در توسعه کشاورزی

۲- نقش فن‌آوری‌های ارتباطات و اطلاعات در افزایش بازده زیست شناسانه تولید

۳- نقش فن‌آوری‌های ارتباطی در افزایش بازده اقتصادی تولید

قوی بودن نظام دانش و اطلاعات کشاورزی در یک کشور بستگی به ارتباط بخش تحقیقاتی و کشاورزان در کشور دارد. که در این صورت بخش ترویجی باید به خوبی به وظایف خود عمل نماید. وقوع هر گونه تحول اساسی در بخش کشاورزی نیازمند تحول اساسی در بخش کشاورزی نیازمند تحول در نظام دانش و اطلاعات کشاورزی می‌باشد (عمادی ۱۳۸۷). در کشورهای توسعه یافته این نظام قوی و دارا ساختار مناسب می‌باشد. کشاورزان از رسانه‌ها و راه‌های مختلفی اطلاعات خود را بدست می‌آورند. اما در کشورهای تدر حال توسعه از جمله ایران این نظام ضعیف است و شبکه ارتباطی نیز بین آنها وجود ندارد و در اکثر موارد تنها کارشناسان ترویج در این شبکه قرار دارند. تعامل بین تحقیق، ترویج و کشاورزان در ایران ضعیف می‌باشد که ناشی از سه عامل نگرش، طرز تلقی مروجان و کارشناسان ترویج از مراکز تحقیقات کشاورزی، عدم وجود پست سازمانی مشخص در ترویج که مسئول برقراری رابطه با تحقیقات باشد، علاقه و احساس مسئولیت کارکنان اداری ترویج به برقراری رابطه با تحقیقات دانست. براساس تحقیقات وی مهم‌ترین عامل در برقراری ارتباط بین تحقیق و ترویج احساس نیاز و عامل دوم آشنایی و سازگاری تحقیقات محققان با کشاورزی منطقه و عامل سوم سرمایه گذاری سازمان در تحقیقات مورد علاقه ترویج (محمد زاده و صدیقی ۱۳۸۱). با توجه به اهمیت این نظام در بین کشاورزان ابتدا باید بررسی نمود که کشاورزان بیشتر از چه راه‌هایی اطلاعات خود را بدست می‌آورند در این تحقیق این شبکه مورد مطالعه قرار گرفته است.

روش تحقیق

این تحقیق از نوع تحقیقات کمی واز نوع تحقیقات پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه کشاورزان شهرستان بوییم و میاندشت بوده است. روش نمونه گیری تصادفی ساده بود که حجم نمونه از طریق فرمول کوکران ۲۳۰ نفر بدست آمد، که نشان دهنده ی ابزار تحقیق نیز مصاحبه و استفاده از پرسشنامه بود روایی پرسشنامه نیز از طریق آلفای کرونباخ برابر ۰.۸۳ بدست آمد و پایایی پرسشنامه نیز توسط اساتید مورد تایید قرار گرفت. این پرسشنامه همچنین دارای ۲ سوال باز نیز بود که سایر راه‌های مورد استفاده خود کشاورزان ذکر می‌شد.

نتایج

با توجه به یافته های این پژوهش کشاورزان اطلاعات خود را بیشتر از طریق کشاورزان پیشرو در منطقه و همچنین کشاورزان همسایه بدست می آورند. البته این نکته نیز حائز اهمیت است که کلا کشاورزی در اینجا به صورت سنتی انجام می گیرد و کمتر از شبکه و نظام اطلاعاتی استفاده می کنند و بیشتر به تجارب خود متکی هستند همچنین به دلیل بالا بودن سن کشاورزان، مکانیزه نبودن کشاورزی، از دلایل عدم استفاد کشاورزان از نظام دانش و اطلاعات می باشد. اما با توجه به یافته های پژوهش کشاورزان اطلاعات را از راه های زیر بدست می آورند.

مقدار	رسانه مورد استفاده
۵۹٪	کشاورزان پیشرو و همسایگان
۲۳٪	مروجان
۸٪	نشریات و مجلات
۷٪	تلوزیون
۳٪	رادیو

نتیجه گیری و پیشنهادات

یافته های این پژوهش حاکی از این امر است که نظام دانش و اطلاعات در این شهرستان دارای شبکه و ساختار مناسبی می باشد و ضعیف می باشد بنابراین اطلاعات کشاورزان از یافته های جدید کشاورزی بسیار کم می باشد و کشاورزان بیشتر از یکدیگر و کشاورزان پیشرو از یافته های جدید کشاورزی اطلاع پیدا می کنند. با توجه به اهمیت ترویج در این زمینه انتظار می رود که آموزش های ترویج افزایش یابد البته این آموزش ها باید متناسب و منطبق با کشاورزی باشند. ایجاد یک شبکه ملی و استانی برای کشاورزان که در این شبکه روش های جدید کشاورزی آموزش داده شود و همچنین اطلاعات آب و هوایی برای کشاورزان را به صورت اختصاصی فراهم نماید. همچنین در مورد آفات و بیماری های گیاهی به طور خاص اطلاع رسانی کند. چاپ نشریات به صورت محلی و منطقه ای برای استفاده کشاورزان باسواد و همچنین تشویق کشاورزان به استفاده از این رسانه ها و روش های آموزشی که به وسیله آن کشاورزی پایدار نیز محقق شود. و همچنین انتشار و چاپ نشریات و و روزنامه های محلی در سطح شهرستان و انجام تحقیقات متناسب با شرایط کشاورزی شهرستان و انتقال این یافته های علمی از طریق سیستم ترویجی مناسب که بتواند ارتباط مناسبی با کشاورزان برقرار نماید.

منابع

- ۱- حسینی و اسکندری، سازو کارهای ارتباطی میان تحقیق و ترویج از دید کارشناسان، مجله علوم ترویج کشاورزی ایران، جلد چهار، شماره ۲، سال ۱۳۸۷
- ۲- صبوری محمد صادق، چپیزی محمد، ملک محمدی ایرجو حسینی سید محمود، جهت گیری های آتی نقش های ترویج در توسعه کشاورزی از دید کنشگران اطلاعاتی، فصلنامه روستا و توسعه، سال ۱۴، شماره ۴، زمستان ۱۳۹۰، ص ۱-۲۶
- ۳- فریمانی شهرام مقدس، حسینی سید محمود، میر دامادی سید محمود و اکاوی شبکه ارتباطی کنشگران نظام دانش و اطلاعات مرتع داری مطالعه موردی استان فارس، مجله علوم کشاورزی 1384، سال یازدهم، شماره ۴
- ۴- فلسفی پیمان، حسینی سید محمود، طراحی نظام دوسویه دانش و اطلاعات کشاورزی به منظور نهادینه کردن مشارکت کشاورزان در تشکلهای تولیدی، مجله اقتصاد کشاورزی و توسعه، سال سیزدهم، شماره ۵۲، زمستان ۱۳۸۴

Check the status of agricultural information among farmers to access new information Frieden

Author: jamshideghbali^{*1} ebrahim meykhosh,² hossein saedmohkam³

Postgraduate students
Rural Development College of Agriculture and Natural Resources, Tehran University

Abstract

knowledge of how the city Frieden and acquiring new information to farmers. The research is quantitative research and survey. The population of farmers and city Frieden, who were randomly sampled through Cochran formula for sample size $n = 230$, respectively. Vdsth analysis of classified information through SPSS 19 is a headache findings suggest that it was the city of knowledge and information is very poor farmers and small farmers have access to information resources. However, the information provided through Zyrbdst; leading farmers and neighbors, 59%, rural 23%, 8%, journals, television, radio, 7% and 3%. But in general the network is weakened. Therefore, recommended that the city create Shvdbayd appropriate extension systems; Also Ayjadshbkh national and provincial farmers, print and Antsharnshryat local newspaper where information needs to farmers and related agricultural issues to be resolved.

Keywords: achieve, cityFrieden, KnowledgeandInformationSystems